

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av universitetslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att universitetslagen ändras så att Helsingfors universitet och Östra Finlands universitet kompenseras till ett belopp som motsvarar den samfundsskatt som respektive universitet betalar på näringsinkomsten från sin apoteksrörelse. Till lagen fogas enligt förslaget också en bestämmelse om att de studerande vid Svenska social- och kommunalhögskolan, som är en fristående enhet inom Helsingfors universitet, har rätt att fortsätta studera vid Helsingfors universitet för politices magisterexamen.

Vid riksdagens behandling av regeringens proposition till lagstiftning om beskattning av universiteten förutsatte riksdagen i sitt uttalande att universitetslagen ändras så att Helsingfors universitet kompenseras för ett belopp som motsvarar den samfundsskatt universitetet betalat på näringsinkomsten från sin apoteksrörelse.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2010.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

1.1 Helsingfors universitetsapotek

Enligt 75 § 1 mom. i universitetslagen (558/2009) har Helsingfors universitet rätt att ha ett apotek i Helsingfors stad. I 42 § i läkemedelslagen (395/1987) föreskrivs likaså om universitetets rätt att hålla ett apotek. Enligt 52 § i samma lag har Helsingfors universitet med tillstånd av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet dessutom rätt att hålla 16 filialapotek. Enligt 75 § i universitetslagen kvarstår dessutom även de övriga rättigheter, förmåner och friheter samt den egendom och de inkomster som universitetet hade när lagen trädde i kraft. Enligt 3 mom. i samma paragraf är universitetet befriat från skatter och statliga avgifter i fråga om de medel som avses i 1 mom., om inte något annat bestäms i lag för någon skatt eller avgift.

Universitetslagens 75 § har samma innehåll som motsvarande särskilda bestämmelser som gäller Helsingfors universitetets rättig-

heter som ingår i 27 § i den gamla universitetslagen (645/1997). Helsingfors universitets rätt att bedriva apoteksverksamhet grundar sig på det privilegium at hålla ett apotek i Åbo stad som konungen år 1775 beviljade Kungliga Akademien i Åbo. Även Helsingfors universitets fonder grundar sig på de privilegier som beviljades Kungliga Akademien i Åbo under den svenska tiden. År 1827 förstördes Akademiens byggnader i Åbo brand, och universitetet flyttades till Helsingfors. I den juridiska litteraturen har universitetets separata tillgångar samt de rättigheter och friheter som sammanhänger därmed ansetts hänföra sig till universitetets autonomi.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om beskattning av universiteten, (RP 244/2009 rd) föreslogs ändringar i inkomstskattelagen, lagen om överlåtelseskatt, fastighetsskatt och mervärdesskatt i samband med reformen av universitetslagen. Helsingfors universitets skattemässiga ställning ändrades i enlighet med förslaget från och med den 1 januari 2010 så att den motsvarar de övriga universitetens.

Riksdagens grundlagsutskott ansåg i sitt utlåtande med anledning av regeringens proposition om beskattning av universiteten (GrUU 37/2009 rd) att den föreslagna utvidgningen av inkomstskatteplikten eller slopandet av skattefriheten för Helsingfors universitet inte är något konstitutionellt problem med avseende på universitetens autonomi, särskilt inte när avsikten är att kompensera inkomstminskningen. Enligt utskottets uppfattning vore det korrekt att i lag föreskriva om ersättningen för de minskade inkomsterna eller att på något annat sätt säkerställa inkomstens kontinuitet. Enligt utskottet är det på grund av 16 § 3 mom. och 123 § 1 mom. i grundlagen viktigt att staten inte till exempel genom lagstiftningsåtgärder försämrar universitetens möjligheter att fullgöra de uppgifter som enligt universitetslagen ankommer på dem.

Tidigare kunde avkastningen från Helsingfors universitetsapotek, som var befriad från samfundsskatt, i sin helhet användas för universitetets verksamhet. Vid riksdagens behandling av regeringens proposition med förslag till beskattning av universiteten (RSv 252/2009 rd) förutsattes regeringen före utgången av mars 2010 lämna en proposition till riksdagen med förslag till ändring av universitetslagen så att Helsingfors universitet kompenseras för ett belopp som motsvarar den samfundsskatt som universitetet betalat på näringsinkomsten från sin apoteksverksamhet.

I propositionen ingår förslag till ändring av universitetslagen så att de bestämmelser om verksamheten vid Helsingfors universitetsapotek och för universitetets övriga egendom som ingår i 75 § 1 mom. samt bestämmelserna om skatte- och avgiftsfrihet för dessa i 3 mom. ändras så att staten förpliktigas att kompensera universitetet för den samfundsskatt på näringsinkomst som universitetet i enlighet med 21 a § i inkomstskattelagen (1736/2009) betalar för den apoteksverksamhet som universitetet bedriver. Enligt förslaget ska en årlig kompensation betalas till universitetet ur ett särskilt moment i statsbudgeten. Anslaget storlek ska årligen fastställas så att det motsvarar den reella inkomstskattesatsen för Helsingfors universitetsapotek. Avsikten är att nivån på den statliga kompensationen ska motsvara den kal-

kylerade samfundsskatten för ifrågavarande år. Bedömningen ska basera sig på uppgifterna från det senaste beskattningsår som finns tillgängligt och på eventuella bedömningar av verksamheten och dess omfattning under det följande året. Enligt förslaget ska skillnaden mellan den reella samfundsskatten och den bedömning som legat till grund för budgeteringen påverka storleken på den statliga kompensationen för följande finansieringsår så att den höjs eller sänks i enlighet därmed.

1.2 Östra Finlands universitetsapotek

Enligt 42 § i läkemedelslagen har Kuopio universitet sedan år 1999 haft rätt att hålla ett apotek i Kuopio stad. I samband med universitetsreformen uppgick Kuopio universitet den 1 januari 2010 i det nygrundade Östra Finlands universitet, och apoteket förvaltas som en separat enhet inom universitetet. Kuopio universitetsapotek har betalat skatt på näringsinkomst i enlighet med bestämmelserna om nedsatt skattesats i 124 § 3 mom. i inkomstskattelagen (1535/2009). Den nedsatta skattesatsen är 6,1828 procent. Eftersom Kuopio universitetsapotek verkade tidigare inom ramen för ett universitet som administrerades som ett statligt räkningsverk, beskattades det enligt 21 § 3 mom. som ett samfund delvis befriad från skatt. I samband med universitetsreformen förnyades universitetets beskattning så att också Östra Finlands universitet i normal ordning betalar en inkomstskatt om 26 procent på näringsinkomsten från sitt universitetsapotek.

I propositionen föreslås att universitetslagen ändras så att det till lagen fogas en ny 92 a §, enligt vilken staten årligen kompenserar universitetet med ett belopp, som motsvarar den samfundsskatt universitetet betalar på inkomsten för sin apoteksverksamhet. Enligt förslaget ska betalningen ske över statsbudgeten och ingå i den som ett särskilt moment. Storleken på beloppet ska årligen fastställas enligt samma kalkylmässiga grunder som den kompensation som betalas till Helsingfors universitet, så att beloppet motsvarar den reella inkomstskattesatsen för Östra Finlands universitetsapotek.

1.3 Examina vid Svenska social- kommunalhögskolan

Enligt 69 § i universitetslagen hör Svenska social- och kommunalhögskolan till Helsingfors universitet som en fristående enhet. Enligt statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) kan kandidatexamen i samhällsvetenskaper avläggas vid enheten. Enligt 24 § 1 mom. i den universitetsförordning som var i kraft till utgången av 2009 (115/1998) hade den som avlagt examen vid enheten rätt att fortsätta sina studier vid Helsingfors universitet för att avlägga politices magisterexamen. Motsvarande bestämmelse ingår varken i den nu gällande universitetslagen eller i den av statsrådet utfärdade förordning om universiteten (770/2009) som stöder sig på denna lag, utan har reglerats i universitetets instruktion.

I propositionen föreslås att det till 69 § i universitetslagen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket den som har avlagt examen vid Svenska social- och kommunalhögskolan har rätt att fortsätta sina studier vid Helsingfors universitet för att avlägga politices magisterexamen.

Avsikten är att trygga de studerandes rättskydd genom att frågan regleras på lagstiftningsnivå, så att de studerande vid Svenska social- och kommunalhögskolan tillförsäkras lagstadgad möjlighet att avlägga högre högskoleexamen.

2 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga större konsekvenser för den statliga ekonomin, eftersom verksamheten vid Helsingfors universitetsapotek tidigare har varit befriad från skatt och Östra Finlands universitetsapotek varit skattepliktigt enligt en nedsatt skattesats. Däremot har förslaget ekonomiska konsekvenser för universitetens del. Vardera universitetsapoteket har årligen överfört de sammanlagda intäkterna till respektive universitets verksamhet, utan att dra av samfundsskatten från detta belopp. Vid Helsingfors universitet har beloppet överfört till verksamheten via Helsingfors universitets fonder. I sista hand handlar det om att Helsingfors universitet kompenseras för sitt tidigare skattefrihetsprivilegium.

För att kompensera slopandet av skattefriheten för universitetets apoteksrörelse beviljades Helsingfors universitet ett särskilt anslag om 5 500 000 euro i statsbudgeten för 2010 ur moment 29.40.52 för finansiering av undervisning och forskning. För Östra Finlands universitet handlar det framför allt om en jämlik behandling av universitet som bedriver samma slags verksamhet. Intäkterna från apoteksrörelsen vid respektive universitet används för verksamhet som är samhällsrelaterad och betydelsefull. Enligt läkemedelslagen ska universitetsapoteken vid sidan av försäljningen av läkemedel även ordna praktik som hänför sig till farmaciutbildningen och bedriva forskning som hänför sig till läkemedelsförsörjningen. Enligt Östra Finlands universitets uppgifter för 2009 bedöms näringsinkomsten från universitetets apoteksrörelse uppgå till cirka 107 000 euro per år. I den andra tilläggsbudgeten för 2010 avser regeringen att föreslå ett finansieringsanslag av denna storlek för Östra Finlands universitet ur ett särskilt moment. Syftet med att bevilja universiteten särskilda anslag för finansiering av undervisning och forskning är att försäkra sig om att den skatt som universiteten från och med 2010 betalar på näringsinkomsten från sin respektive apoteksrörelse inte ska leda till att finansieringen av universitetens verksamhet försvagas.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisningsministeriet i enlighet med riksdagens uttalande. Frågor som har att göra med Helsingfors universitetsapotek behandlades ingående med olika aktörer under beredningen och riksdagens behandling av regeringens proposition med förslag till beskattning av universiteten (RP 244/2009 rd). För att universiteten ska behandlas på enahanda grunder har propositionen efter remissförfarandet utökats med ett förslag om att också Östra Finlands universitet ska få statlig kompensation för den skatt som universitetets apoteksrörelse ger upphov till. Kompensationen ska ges i form av särskilda anslag till respektive universitet för finansiering av deras grundläggande verksamhet.

Utlåtanden om utkastet till propositionen har inbegärts av Helsingfors universitet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och justitieministeriet. Helsingfors universitet ansåg i enlighet med propositionen det motiverat att komplettera 69 § i universitetslagen genom att foga ett nytt moment till denna paragraf. Även Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet ansåg att det föreslagna tillägget till 75 § i universitetslagen medför att det ursprungliga syftet med lagen tryggas och sammanhänger med den centrala principen i universitetsreformen, enligt vilken reformen inte ska innebära att någon parts ställning försvagas genom den. Social- och hälsoministeriet och justitieministeriet yttrade sig inte. Östra Finlands universitet meddelade att det understöder att ett nytt 92 a § fogas till lagen. Motiveringen till propositionen har precisrats med utgångspunkt i finansministeriets utlåtande om hur Helsingfors universitets separata tillgångar ska definieras samt om principerna för hur den statliga kompensationen

ska fastställas och betalas. Därutöver föreslog finansministeriet att 75 § 3 mom. omformuleras så att statlig kompensation endast ska betalas till ett belopp som motsvarar storleken på den samfundsskatt som i enlighet med vad som därmed avses i läkemedelslagen (359/1987) ska betalas på näringsinkomst från apoteksrorelser. Finansministeriets förslag innebär alltså att staten endast skulle kompensera den skatt som universiteten betalar på näringsinkomst för försäljning av läkemedel i enlighet med läkemedelslagen. Därmed innebär finansministeriets förslag en klart mer begränsad kompensationskyldighet än den som riksdagen förutsatte i sitt uttalande.

4 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2010.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med Riksdagens beslut
ändras 75 § 3 mom. i universitetslagen av den 24 juli 2009 (558/2009) samt
fogas till 69 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 92 a § som följer:

69 §

*Svenska social- och kommunalhögskolan vid
Helsingfors universitet*

på näringsverksamhet som universitetet har
betalat på näringsinkomsten från sin apoteks-
rörelse.

92 a §

Den som har avlagt examen vid enheten
har rätt att fortsätta studera vid Helsingfors
universitet för politices magisterexamen.

*Kompensation till Östra Finlands universitet
för skatten på näringsinkomst för universite-
tets apoteksrörelse*

75 §

*Helsingfors universitets rättigheter och egen-
dom*

Staten kompenserar årligen Östra Finlands
universitet till ett belopp som motsvarar den
samfundsskatt på näringsverksamhet som
universitetet har betalat på näringsinkomsten
från sin apoteksrörelse.

Staten kompenserar årligen universitetet till
ett belopp som motsvarar den samfundsskatt

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 mars 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Kultur- och idrottsminister *Stefan Wallin*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med Riksdagens beslut
ändras 75 § 3 mom. i universitetslagen av den 24 juli 2009 (558/2009) samt
fogas till 69 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 92 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

69 §

*Svenska social- och kommunalhögskolan vid
Helsingfors universitet*

*Den som har avlagt examen vid enheten
har rätt att fortsätta studera vid Helsingfors
universitet för politices magisterexamen.*

75 §

*Helsingfors universitets rättigheter och egen-
dom*

Universitetet är befriat från skatter och statliga avgifter i fråga om de medel som avses i 1 mom., om inte något annat bestäms i lag för någon skatt eller avgift.

75 §

*Helsingfors universitets rättigheter och egen-
dom*

*Staten kompenserar årligen universitetet till
ett belopp som motsvarar den samfundsskatt
på näringsverksamhet som universitetet har
betalat på näringsinkomsten från sin apo-
teksrörelse.*

92 a §

*Kompensation till Östra Finlands universitet
för skatten på näringsinkomst för universite-
tets apoteksrörelse*

*Staten kompenserar årligen Östra Finlands
universitet till ett belopp som motsvarar den
samfundsskatt på näringsverksamhet som
universitetet har betalat på näringsinkomsten
från sin apoteksrörelse.*

Denna lag träder i kraft den 20 .